

کوچه پس کوچه های سلطان آباد

محسن خدیمی

فاطمه متقی زاده

کلیه مرادی باستان

www.ketab.ir

عنوان و نام پدید آور	کوچه پس کوچه های سلطان آباد/ تألیف و گردآوری: محسن خدیمی، فاطمه متقی زاده، گلچهره مرادی باستانی.
مشخصات نشر	اراک: انتشارات ارشک، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۹۰ ص. مصور، عکس.
شابک	۹-۶-۹۷۸۹۶-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
موضوع	اراک—Arak-Iran
موضوع	شهیدان—ایران—اراک—سرگذشتنامه
موضوع	اراک—تاریخ—History--Arak(Iran)
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ خ ۴/۲۳/۲۰۷۳ DSR
رده بندی دیویی	۹۵۵/۱۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۵۱۷۶
تاریخ درخواست	۱۳۹۶/۸/۲۱
کدپگیری	۹۸۴۹۷۶

کوچه پس کوچه های سلطان آباد

محسن خدیمی، فاطمه متقی زاده، گلچهره مرادی باستانی

چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰

صفحه آرایشی: فرزانه شامحمدی

قیمت: ۲۰/۰۰۰ تومان

آدرس: اراک- خیابان امام خمینی-کوچه سبحانی، تلفن: ۰۹۳۰۵۲۰۵۶۰۶

فهرست مطالب

مقدمه	۹
۱) دو شهید اسهام السلطان	۱۱
۲) شهید ج. ران (نیسانیان)	۱۱
۳) شهید کاظمی سرهرادی	۱۶
۴) شهدای صفری	۱۷
۵) محسنی	۱۷
۶) فتح شیاکوه	۱۸
۷) شهدای جهانبناه	۱۸
۸) شهید اصغر فتاحی	۲۰
۹) شهید ده کهنه	۲۲
۱۰) استاد فتحعلی واشقانی فراهانی	۲۳
۱۱) شهید ادبجو	۲۴
۱۲) شهید یعقوبعلی صیدی	۲۵
۱۳) شهید بختیاری	۲۶
۱۴) شهید باقی زاده	۳۰
۱۵) لعلی	۳۰
۱۶) حاجی باشی	۳۰
۱۷) راهزان	۳۰
۱۸) چشمه موشک	۳۱
۱۹) باغ خلیج	۳۱
۲۰) آسیاب خرابه	۳۱

۳۱.....	(۲۱) ملک
۳۱.....	(۲۲) خانه سازی
۳۱.....	(۲۳) قنات ناصری
۳۲.....	(۲۴) حصار
۳۳.....	(۲۵) آیت الله آقا نورالدین
۳۴.....	(۲۶) آیت الله اراکی
۳۴.....	(۲۷) کاظمی آشتیانی
۳۵.....	(۲۸) قائم مقام تراهانی
۳۵.....	(۲۹) بارو
۳۶.....	(۱) هفده شهریر
۳۷.....	(۲) هیکو
۳۸.....	(۳) وحدت اسلامی
۳۸.....	(۴) وحدت
۳۹.....	(۵) نمک کوری ها (فوتبال)
۴۰.....	(۶) مولوی
۴۰.....	(۷) ملک
۴۱.....	(۸) مشهد
۴۲.....	(۹) محسنی
۴۳.....	(۱۰) مخابرات
۴۴.....	(۱۱) قیام
۴۴.....	(۱۲) قائم مقام
۴۶.....	(۱۳) فلسطین
۴۷.....	(۱۴) فتح شیاکو
۴۸.....	(۱۵) علی ابن ابی طالب
۴۹.....	(۱۶) شهید بهشتی
۵۰.....	(۱۷) شهدای ۵ مرداد
۵۰.....	(۱۸) شهدای دولت

۵۱.....	۱۹) قدس
۵۲.....	۲۰) شهید کشوری
۵۳.....	۲۱) شریعتی
۵۳.....	۲۲) شهید
۵۴.....	۲۳) سوم شعبان
۵۴.....	۲۴) دکتر حسابی
۵۵.....	۲۵) پانزده خرداد
۵۶.....	۲۶) شهرباز
۵۷.....	۲۷) طوفان
۵۷.....	۲۸) شهید شیخ فضل الله نوری
۵۸.....	۲۹) سپهبداری
۵۹.....	۳۰) باغ خلج
۵۹.....	۳۱) کوچه مرغیا
۶۰.....	۳۲) شارق
۶۰.....	۳۳) دریاچه میقان
۶۱.....	۳۴) پارک لاله (شهربازی)
۶۱.....	۳۵) مجموعه طوفان
۶۱.....	۳۶) شهربازی پامچال
۶۱.....	۳۷) باغ وحش
۶۲.....	۳۸) آثار تاریخی
۶۲.....	۳۹) جاذبه طبیعی
۶۲.....	۴۰) جاذبه مذهبی
۶۲.....	۴۱) حمام چهارفصل
۶۴.....	۱) آقا نور الدین عراقی
۷۰.....	۲) محمد علی اراکی
۷۱.....	۳) احمد کشوری

- ۴) غلامحسین حقانی ۷۲
- ۵) شهید قدوسی ۷۴
- ۶) شهید بختیاری ۷۶
- ۷) شهید مجید ترکمانی ۷۸
- ۸) شهید محمد کریمی ۷۸
- ۹) شهید محمود ربیعی ۸۰
- ۱۰) آیت الله غفاری ۸۱
- ۱۱) استاد سهریار ۸۲
- ۱۲) امام خمینی (ره) ۸۳
- ۱۳) امیرکبیر ۸۴
- ۱۴) کوی امام علی (فناں) ۸۵
- ۱۵) حاج باشی ۸۶

مقدمه

بنیان شهر اراک به دوره قاجار و پادشاهی فتحعلی شاه می‌رسد. در اوایل سلطنت قاجار وسعت و جمعیت منطقه عراق عجم همواره باعث بروز ناامنی و اختلافات محلی می‌شد و این امر از لحاظ سیاسی و اقتصادی برای حکومت مرکزی مشکل ایجاد می‌کرد. در زمان فتحعلی شاه قشونی به نام عراق و سپهداری یوسف خان گرجی تشکیل گردید و فتحعلی شاه به فکر سربازگیری از مردم این سامان افتاد. یوسف خان گرجی از شاه تقاضا نمود که برای مرکز قشون قلعه‌ای نظامی احداث کند. به همین جهت تأسیس ساختمان اولیه شهر به صورت قلعه‌ای به نام سلطان آباد، شروع و در سال ۱۲۲۳ خورشیدی (۱۸۰۸ میلادی) به پایان رسید. اراک از معدود شهرهای ایران است که طبق نقشه ساخته شده است. تربزر، مهندس فرانسوی، به همراه ژنرال گاردان از سوی ناپلئون به ایران آمده بود، اراک را مطابق شهر نیریز فرانسه طراحی کرد.

اهمیت شهر با تکمیل راه آهن سراسری جنوب به شمال ایران در سال ۱۹۳۸ افزایش می‌یابد که در طول دوره جنگ جهانی آب و سوخت در اینجا انبار می‌شده است. شهر قدیم اراک دارای چهار دروازه بوده بازار کنونی اراک شبکه ارتباطی داخلی این دروازه‌ها بود و راه‌های اصلی و خارجی از این دروازه‌ها آغاز می‌شد.

این دروازه‌ها عبارتند از:

- باغ ملی اراک، سال ۱۳۴۸
- دروازه شهرجرد در مشرق
- دروازه رازان در شمال
- دروازه حاج علینقی در غرب
- دروازه قبله در جنوب

با عبور راه آهن از اراک و احداث خیابان و گذرگاه‌های جدید توسعه شهر در قسمت جنوب و جنوب غربی آغاز شد. براساس آمار کتاب ایران‌شهر در سال ۱۳۲۰ ش، جمعیت اراک ۱۰,۰۰۰ نفر بود. از این تاریخ اراک نیز مانند سایر شهرهای کشور توسعه یافت. در سال‌های صلح و آرامش دیوارهای حفاظتی شهر برداشته شد و شهر اراک و نقشه منظم و ایمن بی رویه رو به توسعه نهاد. موقعیت ترابری اراک از مهمترین عوامل توسعه شهر در سال‌های اخیر بوده است.

اینکه چرا شهر اراک در چهار دهه گذشته چرا و چگونه و به چه صورت توسعه یافته است دلایل خاص خود را دارد اما برای ایجاد همگرایی هویتی و فرهنگی و اطلاع شهروندان این شهر از سابقه و هویت تاریخی خیابان‌های مهم شهر و دلایل و فلسفه نامگذاری این خیابان‌ها نیاز و ضرورت جدی

وجود دارد که در مجلدی مبسوط به شرح و تبیین این امر درباره خیابان‌ها و میدان‌های شهر اراک پرداخته شود.

(۱) دو شهید (سهام السلطان)

این خیابان در مرکز شهر اراک واقع شده و به سهام السلطان معروف است. در حقیقت وجه تسمیه این خیابان به دو شهید به دلیل شهادت دو نفر در مبارزه با رژیم سمشاهی می باشد.

(۲) شهید چمران (نیسانیان)

این خیابان رسماً به نام شهید چمران و در عرف مردم به نیسانیان معروف است:

مصطفی چمران (۱۳۱۰ تهران - ۳۱ خرداد ۱۳۶۰ دهلاویه) معروف به دکتر چمران و شهید چمران، فیزیک‌دان، فعال سیاسی، از اعضای نهضت آزادی ایران، وزیر دفاع دولت مهدی بازرگان، از همراهان و بنیان‌گذاران در تشکیل جنبش امل (لبنان)، وزیر دفاع ایران، نماینده دوره اول مجلس شورای اسلامی، از فرماندهان ایران در جنگ ایران و عراق و بنیان‌گذار ستاد جنگ‌های نامنظم در جریان جنگ ایران و عراق بود.

وی در دانشگاه تهران، تحصیلات خود را در رشته الکترومکانیک به پایان برد. سپس برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و درجه دکتری در فیزیک پلاسما